

Какво представлява масонството? Не помня колко пъти са ми задавали този въпрос и колко пъти на шега съм отвърщал:

- Съжалявам. Не мога да отговоря – тайна е!

Разбира се, че не е тайна, ала на въпроса – макар и привидно лесен – всъщност е трудно да се отговори. Тази книга ще покаже, че масонството не е толкова тайно, колкото изглежда на пръв поглед, като проследи историята, наследството и етиката на Свободните зидари, както често ни наричат. И ще обясни защо отговорът на този често задаван въпрос не е еднозначен.

Що се отнася до дефиницията на масонството, основната трудност се дължи на факта, че един-единствен човек или група хора не могат да говорят от името на цялото масонство. Хората като мен, които са тясно обвързани с масонството, могат да изложат гледната си точка по проблемите за същността, дейността и смисъла на организацията. Но позицията си остава лична и останалите масони – а те не са никак малко, убеден съм – може би ще възразят. Това обаче е без значение. Всъщност именно фактът, че масонството означава много неща за много хора, го прави толкова привлекателно. На това отдавам и объркването около съвременното масонство. Затова нека поясня позицията си от друга гледна точка. Масонството е фрагментарна организация – то няма “главен офис”, няма структура от свещеници и пастори, няма централно международно управление, няма човек или група, които да представляват всички масони. Обърках ли ви? Е, това е в реда на нещата – и нямам предвид само онези, които не принадлежат към масонството!

Целта на тази книга следователно е да покаже света на масонството предимно от моята гледна точка, но с акцент върху историята. Като ви предлагам концепцията си, все пак се лаская от мисълта, че съм в малко по-привилегировано положение от останалите заради достъпа до уникални свидетелства (особено исторически) и възможността да представя значими

документи и правдива интерпретация в ролята си на архивар на Великата шотландска ложа. Това обаче не означава, че мнението на останалите е погрешно.

Тази книга отразява личното ми схващане за масонството и за значимостта на разгледаните теми. Когато се опитвам да дефинирам общество или организация, свързани с масонството, често ще се обръщам към историята и потеклото им. С неохота описвам масонството като организация, понеже този термин предполага отличителни белези, които всъщност не са му присъщи. Прости въпроси като например кога възниква, кой е създателят му и как се развива, какво предлага на привържениците си, каква е идеологията му, не са толкова лесни за обяснения, колкото биха били например по отношение на “Ролс-Ройс” и “Майкрософт”. Това не означава, че ще ги отбягвам, а само, че отговорите, които ви предлагам в тази книга, се базират върху собствените ми проучвания и следователно някои мои колеги - историци ще ги приемат, а други – не.

В “Дешифриране на масонския код” накратко ще изложа основните теории за възникването на масонството и техните слаби и силни страни. След като представя отделните хипотези, ще се насоча към разпространението на масонството по света. (Заради почти повсеместното разпространение на масонството в Единайsetsа глава съм се спрял на интересен случай, свързан с шотландското масонство, и на едно събитие в Съединените щати, което навярно ще заинтригува читателя.)

Сравнението между Ложата и други организации поставя акцента върху спецификата на съвременното масонство и ни въвежда в дейността на “тайните общества”. Ще разгледам ролята и значимостта на масонството в съвременното общество – неизбежен момент, за да не нарисувам твърде оптимистична картина. С риск да се повтори обаче, отново ви напомням, че излагам личната си позиция, а не гледната точка на своя работодател –

Великата шотландска ложа, или на останалите масонски общности, в които членувам. Нищо не ме възпира да говоря

за масонството като цяло, ала е невъзможно да обсъждам събирателно различните масонски организации, които следват собствени правила и избират (а понякога и изключват) членовете си съобразно строго индивидуална методика. Възгледите ми относно връзката между религията и масонството, политиката и масонството и обществото и масонството са мои и само мои!

Понеже най-ранните свидетелства за организацията (инкорпорациите и ложите) и ритуалите, които са неделима част от нейната история, са открити в Шотландия, аз ви предлагам тезата, че съвременното масонство се заражда тук. Понеже живея и работя в Шотландия като “професионален” масон, изложеното в тази книга неизбежно се основава върху познанията ми за потеклото и културата на шотландското масонство. Книга като тази не позволява да се изследват в дълбочина различията между шотландското масонство и останалите форми на Свободното зидарство, практикувани из цял свят. Важно е обаче, докато четете тази, а и други книги върху масонството, да държите сметка за “шотландската перспектива”.

Много книги в публичното пространство коментират масонството по един или друг начин (всъщност немало са му посветени изцяло). Всъщност хора, които не са масони, пишат за масонството поне от 1730 година, когато малка книжка със заглавие “Дисекция на масонството” с автор Самюъл Ричард излиза на лондонския книжен пазар. В масонските кръгове наричат това “експозиция” – печатно издание за масонския ритуал, целящо обикновено “да предпази” изкушените да се присъединят към ритуала. Премълчава се обаче фактът, че “експонатите” не се разпространяват безплатно.

Аз се радвам на възможността да “изложа публично” най-древния масонския ритуал в света! Но мотивите ми са други – осветляване на историята. Осъзнаването на корените на масонството е разковниче за разсейване на митовете около Ложата. Чувам ви как си мърморите: “И отново срещу известна сума!” Разбирам ви. И затова с радост обявявам, че мога да ви предоставя безплатно книгата за най-древния масонски ритуал, стига да се свържете с мен по интернет. Това обаче е единствената молба, която съм склонен да изпълня!

Тясно свързани с масонския ритуал са масонските символи. Този завладяващ аспект на масонството заслужава по-детайлно изследване, отколкото ми позволяват малкото страници на книгата. Представил съм обаче няколко важни примера, които да изострят апетита ви за по-задълбочени проучвания.

Някои от дискутираните тук теми вече са разглеждани от други автори. Затова добавям кратък списък с препоръчителни четива, които съм подложил на строг подбор. Съвременните изследвания върху масонството обикновено обещаваат изключително и новаторско проникновение по темата за Ордена. Всъщност в повечето случаи оставаме с голите обещания – авторите преразглеждат идеите на предшествениците си и несъмнено ни обогатяват с личната си позиция, ала наистина оригиналните теории са изключителна рядкост. Това вероятно е една от причините, поради която академичният свят не посяга към “щекотливата” тема за масонството. Тъжен факт, като се има предвид, че масонството, както доказва професор Дейвид Стивънсън, е културен и социален феномен, който има какво да предложи на историците.

Искрено вярвам, че, както ще видим от следващите страници, масонството има какво да предложи и на съвременното общество.

Робърт Л. Д. Купър